

Мар'яна ЛУК'ЯНЧЕНКО,

orcid.org/0000-0001-8093-4951

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри романської філології та компаративістики

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

(Дрогобич, Львівська область, Україна) *maryanaluk@ukr.net*

ОСНОВНІ ТЕМАТИЧНІ ТА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОМАНУ «П'ЯТНИЦЯ, АБО ТИХООКЕАНСЬКИЙ ЛІМБ» МІШЕЛЯ ТУРНЬЄ

Метою статті є аналіз тих аспектів роману «П'ятниця, або Тихоокеанський лімб» Мішеля Турньє, які творять його цілісну змістову систему як систему генерації смислу й інтертекстуальних зв'язків. У своєму творі французький письменник зосереджується в таких провідних тематично-образних площинах, які фокусуються навколо декількох надважливих екзистенційних питань, а саме: самотності людини та її соціальної сутності; бачення та сприйняття «іншої» людини в її проєкції на саму себе; дикунства та цивілізованості, а радше справжності останньої стосовно першого; відносин людини і природи; пошуку свого місця у світі та зміни життєвих орієнтирів заради досягнення гармонії буття.

Опинившись на острові в цілковитій самотності, Робінзон – головний герой роману – шукає спершу причину, щоби вижити, і це розкривається поступово через його психологічну та фізичну еволюцію. Безлюдність острова Сперанца і близькість до природи штовхають Робінзона на пошуки якогось фундаменту, на якому можна було б засновувати своє нове життя. Поява П'ятниці стає в цьому визначальним чинником. Насправді, саме завдяки йому Робінзон переходить від раціонального сприйняття значення праці, від розуміння засад продуктивності й економії, від принципів завоювання і приручення природи, притаманних західній цивілізації, до тих, які втілює в собі його супутник-дикун. Через контакт із П'ятницею, який виступає в романі сукупним образом усіх можливих «інших» (сина, батька, брата, сусіда тощо), Робінзон поступово навчився поважати тих самих «інших» з усіма їхніми відмінностями. Отже, у повсякденному житті Робінзона, день за днем, утверджується нова концепція щастя, заснована на сприйнятті чужого задоволення, чужих радостей і на відсутності, таким чином, будь-якої екзистенційної тривоги. Інакше кажучи, відбувається радикальна зміна бачення і сприйняття того, що зазвичай називається словами «дикунство» і «цивілізованість».

Аналіз текстової фактури роману «П'ятниця, або Тихоокеанський лімб» засвідчив, що специфіка змістової будови цього твору й індивідуально-авторська образність зумовлені особливостями мовної картини світу письменника, яка корелює з його характером сильної й водночас суперечливої особистості, зі специфікою індивідуально-авторського мислення та сприйняття ним буття, сутності людського існування тощо. Отже, дослідження основних тематичних та інтертекстуальних аспектів роману представлено нами як один із ключів до розуміння й осмислення авторської художньо-естетичної концепції.

Ключові слова: художній текст, інтертекстуальність, Мішель Турньє, робінзонада, «П'ятниця, або Тихоокеанський лімб».

Maryana LUKYANCHENKO,

orcid.org/0000-0001-8093-4951

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Romanic Philology and Comparative Studies

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *maryanaluk@ukr.net*

MAIN THEMATIC AND INTERTEXTUAL ASPECTS OF MICHEL TOURNER'S NOVEL "FRIDAY, OR, THE OTHER ISLAND"

The article aims to analyze those aspects of Michel Tournier's novel "Friday, or, The Other Island" that create its integral semantic system as a system of meaning generation and intertextual connections. In his work, the French writer focuses on such leading thematic and figurative planes, which focus on several crucial existential issues, namely: the loneliness of humans and their social essence; vision and perception of "another person" in his projection on himself; savagery and civilization, but rather the authenticity of the latter concerning the former; relations between man and nature; finding your place in the world and changing life goals to achieve harmony of life.

Once on the island in complete solitude, Robinson – the protagonist of the novel – first seeks a reason to survive, and this is gradually revealed through his psychological and physical evolution. The desolation of Speranza (Hope) Island and its proximity to nature push Robinson into the search of a foundation on which to base his new life. The appearance

of Friday becomes a determining factor in this. It is thanks to him that Robinson moves from a rational perception of the importance of labor, from understanding the principles of productivity and economy, from the principles of conquest and domestication of nature inherent in Western civilization to those embodied by his savage companion. Through contact with Friday, who appears in the novel as a combination of all possible «others» (son, father, brother, neighbor, etc.), Robinson gradually learned to respect the same «others» with all their differences. Thus, in Robinson's daily life, day by day, a new concept of happiness is established, based on the perception of other people's pleasure, other people's joys, and the absence, therefore, of any existential anxiety. In other words, there is a radical change in the vision and perception of what is usually called the words "savagery" and "civilization".

Analysis of the textual texture of the novel "Friday, or, The Other Island" showed that the specifics of the semantic structure of this work and individual-authorial imagery are due to the peculiarities of the linguistic picture of the writer's world, which correlates with his character of strong and contradictory personality, and his perception of being, the essence of human existence, etc. Thus, the study of the main thematic and intertextual aspects of the novel is presented by us as one of the keys to understanding and comprehending the author's artistic and aesthetic concept.

Key words: literary text, intertextuality, Michel Tournier, robinsonade, "Friday, or, The Other Island".

Постановка проблеми. Роман М. Турньє «П'ятниця, або Тихоокеанський лімб» розглядається дослідниками як пригодницький роман або роман виховання, витриманий водночас в усіх традиціях пригодницького жанру і морських подорожей. Цей твір став предметом численних екранізацій, мультиплікацій і коміксів, а сама проблематика дала поштовх до появи багатьох т. з. варіацій «на тему», які дістали назву «робінзонади» («Кораловий острів» Р. Баллантайна, «Таємничий острів» Ж. Верна, «Острів доктора Моро» Г. Велза, «Володар Мух» В. Голдінга, «Острів напередодні» У. Еко й ін.). Додамо також, що сам М. Турньє згодом написав ще одну версію, призначену для дитячо-юнацької аудиторії – «П'ятниця, або Дике життя» (1971 р.). Тож роман «П'ятниця, або Тихоокеанський лімб» одразу переносить нас на терени інтертекстуальності (усіх текстів, пов'язаних із різного роду словесними перехрещеннями, моделями, переписуваннями, посиленнями, алюзіями тощо). Читачі легко розпізнають у творі М. Турньє численні елементи й епізоди попереднього роману авторства Д. Дефо.

Проблематика статті зумовлена особливостями семантизації та концептуалізації деяких фрагментів дійсності в системі художнього тексту, що, у зв'язку з орієнтацією сучасних літературознавчих студій на проведення комплексних досліджень цього явища, зумовлює також величезну зацікавленість проявами його інтертекстуальності. У цьому контексті художній текст постає унікальним комунікативним цілим, елементи якого об'єднані в єдину ієрархічно організовану побудову задумом автора.

Аналіз досліджень. Яскравість та самобутність творів М. Турньє не залишилися поза увагою. Утім, більшість наукових розвідок щодо його творчості належать закордонним літературознавцям, передусім франкомовним, серед яких найбільш відомі такі: А. Булум'є (Bouloumié, 2013), К. Девіс (Davis, 1993), М. Вортон (Worton, 1986;

Worton, 1991) та деякі інші (Ж. Делез, Ф. Епінет-Бранг, Ж.-М. Мольпуа, К. Ніколсон). Постає цього французького письменника представлена і в окремих розвідках українських дослідників (Саїді, 2007; Зана, 2010; Петушкова, 2016). Проте в більшості праць передусім наголошується на міжтекстовій спорідненості роману «П'ятниця, або Тихоокеанський лімб» Мішеля Турньє та відомого роману про Робінзона Крузо Данієля Дефо.

Метою статті є аналіз тих аспектів роману «П'ятниця, або Тихоокеанський лімб» Мішеля Турньє, що творять його цілісну змістову систему як систему генерації смислу й інтертекстуальних зв'язків.

Виклад основного матеріалу. У своєму творі французький письменник зосереджується на таких концептуально-семантичних аспектах, які знаходять своє вираження у провідних тематично-образних площинах, сфокусованих навколо декількох надважливих екзистенційних питань, а саме: самотності людини та її соціальної природи; бачення та сприйняття «іншої» людини у проекції на саму себе; дикунства та цивілізованості, точніше, справжності останньої стосовно першого; пошуку свого місця у світі та зміни життєвих орієнтирів заради досягнення гармонії буття. Ми спробуємо почергово презентувати їх далі в тексті статті.

З погляду сюжету і персонажів Мішель Турньє вже на самому початку своєї книги робить ескіз долі свого персонажа. Відкривається роман, по суті, розмовою між капітаном Пітером ван Дейселем і Робінзоном Крузо. Перший пророкує майбутнє другого, гадаючи на картах Таро, тим самим окреслює перебіг подальшої історії. Кожна карта, витягнута з колоди і прокоментована, справді знаходить підтвердження далі в романі, а люта буря, яка в цей час шаленіє і спустошує океан, анонсує вибух печери на острові Сперанца як передчуття прийдешньої трансформації головного героя.

Таке перетворення стало необхідним і було спричинене довгою самотністю Робінзона,

позбавленого будь-якої людської присутності, бо П'ятниця з'являється аж у розділі VII (з одинадцяти наявних у романі). Як же тоді заповнити порожнечу існування? – через свого персонажа замислювався над питанням Мішель Турньє. Тому Робінзон шукає причину, щоб вижити, і це розкривається поступово через його психологічну і фізичну еволюцію.

Безлюдність острова і близькість дикої незайманої природи штовхають головного героя на пошуки якогось фундаменту, на якому можна було б засновувати своє нове життя. Перший імпульс Робінзона – несприйняття факту своєї присутності на острові й одержиме споглядання на море, щоб виявити хоча б якийсь корабель і порятуватися: *“Tournant le dos obstinément à la terre, il n'avait d'yeux que pour la surface bombée et métallique de la mer d'où viendrait bientôt le salut. Les jours qui suivirent, il les employa à signaler sa présence par tous les moyens que lui présenta son imagination”* (Tournier, 2008: 21–22). Потім він планує покинути острів-пастку на самостійно збудованому плоті, оскільки Сперанца уособлює для нього екзистенціальну в'язницю, з якої треба втекти будь-що.

Тож життя Робінзона спершу позначене категоричною відмовою змиритися ыз цілком неприйнятною для нього ситуацією і подальшим майже тваринним існуванням: *“Exister, qu'est-ce que ça veut dire? Ça veut dire être dehors, sistere ex. Ce qui est à l'extérieur existe. Ce qui est à l'intérieur n'existe pas. Mes idées, mes images, mes rêves n'existent pas. Si Speranza n'est qu'une sensation ou un faisceau de sensations, elle n'existe pas. Et moi-même je n'existe qu'en m'évadant de moi-même vers autrui”* (Tournier, 2008: 129). Він усіма силами намагається заглушити в собі усвідомлення реальності свого нещасного становища шляхом звернення до спогадів дитинства.

Проте інстинктивна відмова від «острова відчаю» (*“île de la désolation”*) – синоніма теперішньої і майбутньої порожнечі – зникає після виникнення галюцинації, у якій Робінзон бачить мертвою свою сестру Люсі на кораблі, який, начебто, наближається до острова. Побоюючись за свій розум, Робінзон одразу ж вирішує повернутися спиною до моря і податися вглиб острова, назустріч самотності, – перший знак-сигнал визнання своєї долі та свого нового існування як єдиного вцілілого в корабельній катастрофі.

Робінзон часто згадує у своєму щоденнику цю вимушену самотність: *“Et je suis entré en solitude, comme on entre tout naturellement en religion”* (Tournier, 2008: 89). Самотність стає його «невблаганною дружиною» (*“son épouse implacable”*)

(Tournier, 2008: 45). У першій частині роману герої «зачаровано» спостерігає за процесом «дегуманізації», який із ним відбувається: *“Je suis avec fascination le processus de déshumanisation”* (Tournier, 2008: 53).

Робінзон певним чином помер для своїх друзів і сім'ї: *“Cela seul suffit (non certes à me tuer) mais à me repousser aux confins de la vie, dans un lieu suspendu entre ciel et enfer, dans les limbes, en somme”* (Tournier, 2008: 137). Навіть погляд у дзеркало більше йому не нагадує, що це – він сам. І пояснює цей факт він так: *“<...> notre visage est cette partie de notre chair que modèle et remodèle, réchauffe et anime sans cesse la présence de nos semblables”* (Tournier, 2008: 95). У якийсь момент Робінзон відчув себе фізично настільки ослабленим, настільки виснаженим, що навіть не міг ходити вертикально, і цей факт також здавався йому пов'язаним із самотністю: *“Ses mains devenues des moignons crochus ne lui servaient plus qu'à marcher, car il était pris de vertige des qu'il tentait de se mettre debout. <...> il ne se déplaçait plus qu'en se traînant sur le ventre”* (Tournier, 2008: 38), адже *“l'homme est semblable à ces blessés <...> qui demeurent debout aussi longtemps que la foule les soutient <...> mais qui glissent à terre dès qu'elle se disperse”* (Tournier, 2008: 40). Часто Робінзон почував себе цілком вихолощеним, геть безликим (*“homme effacé”*), цілком відрізнаним від сьогодення, заглибленим лише в себе самого і свої спогади: *“Libéré de toutes ses attaches terrestres, il suivait dans une rêverie hébétée des bribes de souvenirs qui, remontant de son passé, dansaient au ciel dans l'entrelacs des feuilles immobiles”* (Tournier, 2008: 38–39).

Зовнішній світ, предмети, природа острова теж видавалися спотвореними самотністю, тому що вони більш не сприймалися в рамках звичного людського бачення: *“Il s'avisa ainsi qu'autrui est pour nous un puissant facteur de distraction, non seulement parce qu'il nous dérange sans cesse et nous arrache à notre pensée actuelle, mais aussi parce que la seule possibilité de sa survenue jette une vague lueur sur un univers d'objets situés en marge de notre attention, mais capable à tout instant d'en devenir le centre”* (Tournier, 2008: 36). Тож для Робінзона самотність – це *“un milieu corrosif qui agit sur moi lentement”* (Tournier, 2008: 52), а хтось інший, тобто інша людина – це *“pièce maîtresse de mon univers”*, бо *“vivre seul, c'est perdre l'échelle même du monde, tous les points de vue possibles sur lui”* (Tournier, 2008: 54). Тому використання мовлення стає також дуже проблематичним, оскільки воно призначене передусім для спілкування між

людьми: “*Et le délabrement du langage est l’effet le plus évident de cette érosion. <...> Il me vient des doutes sur le sens des mots qui ne désignent pas des choses concrètes. Je ne puis plus parler qu’à la lettre*” (Tournier, 2008: 68).

Тому щоденник залишається єдиним способом зберегти цю людську здатність розуміти навколишню дійсність. Відсутність людського «взаємобміну» змушує Робінзона сумніватися у власних відчуттях і тверезому розумі, в адекватності сприйняття ним довколишнього світу: “*Mais mes relations avec les choses se trouvent elles-mêmes dénaturées par ma solitude. <...> De plus en plus, je suis assailli de doutes sur la véracité du témoignage de mes sens*” (Tournier, 2008: 54–55). Тому він нескінченно шукає хоч якийсь зв’язок з «іншим»: наприклад, собака дає Робінзону можливість віднайти певну форму присутності, свого роду людяності, бо він зрозумів: “*Je sais maintenant que si la présence d’autrui est un élément fondamental de l’individu humain*” (Tournier, 2008: 116).

Фактично, сприйняття острова Сперанца – метафоричної фігури на позначення людського становища – відбувається в Робінзона протягом чотирьох періодів. Перший етап – етап регресії, під час якого герой сприймає острів як лоно матері, і саме ця стадія стала підготовкою до його відродження в подальшому.

Потім Робінзон починає розглядати Сперанца як полігон для виконання бажань Творця: він сіє, збирає овочі та фрукти й управляє островом, у результаті чого з’являється т. з. Хартія, а потім і Кримінальний кодекс. Він вибудовує проекти дослідження острова; його кадастрування, вивчення всіх видів рослин і тварин, перетворення боліт на рисові поля, будівництва справжнього будинку тощо: “*Je veux, j’exige que tout autour de moi soit dorénavant mesuré, prouvé, certifié, mathématique, rationnel. Il faudra procéder à l’arpentage de l’île, établir l’image réduite de la projection horizontale de toutes ses terres, consigner ces données dans un cadastre. Je voudrais que chaque plante fût étiquetée, chaque oiseau bagué, chaque mammifère marqué au feu*” (Tournier, 2008: 67); “*Je continue de construire <...> Car si, à la surface de l’île, je poursuis mon œuvre de civilisation – cultures, élevages, édifices, administrations, lois, etc. – copiée sur la société humaine, et donc en quelque sorte rétrospective, je me sens le théâtre d’une évolution plus radicale qui substitue aux ruines que la solitude crée en moi des solutions originales, toutes plus ou moins provisoires et comme tâtonnantes, mais qui ressemblent de moins en moins au modèle humain dont elles étaient parties*” (Tournier, 2008: 116–117).

Потім острів став для Робінзона дружиною, втіленою в образі родючої долини, а плодом їхнього «злиття» стає поява пишного куща мандрагори.

Отже, Робінзон встановлює контакт із природою, але водночас не може позбутися відчуття безглуздості: для кого всі ці зусилля? “*Une fois de plus sa solitude condamnait à l’avance tous ses efforts. La vanité de toute son œuvre lui apparut d’un coup, accablante, indiscutable. Inutiles ses cultures, absurdes ses élevages, ses dépôts une insulte au bon sens, ses silos une dérision, et cette forteresse, cette Charte, ce code pénal? pour nourrir qui? Pour protéger qui?*” (Tournier, 2008: 124). Три Сперанці – острів-мати, острів, змінений і адміністрований, острів-жінка – не дають Робінзону достатнього приводу, щоб уважати таке життя задовільним. Тож його перетворення на цей момент є ще неповним.

Поява П’ятниці стає тим визначальним чинником, який приведе Робінзона до нового буття. І насправді, саме завдяки П’ятниці він переходить від раціонального сприйняття значення праці, від засад продуктивності й економії, від принципів завоювання і приручення природи, притаманних західній цивілізації, до тих, які втілює в собі його супутник. Носій невинності життя, життя бурхливого і швидкоплинного, П’ятниця сприймає природу такою, якою вона є, веде інстинктивний спосіб життя, експериментує з тілесними утіхами й легко віддається фантазуванню – це те, що захоплює в ньому Робінзона.

Презентація фізичного портрета П’ятниці відбувається в дусі традиційного опису дикуна: він оголений і чорношкірий: “*Dieu m’a envoyé un compagnon. Mais, par un tour assez obscur de sa sainte Volonté, il l’a choisi au plus bas degré de l’échelle humaine. Non seulement il s’agit d’un homme de couleur, mais cet Araucanien costinos est bien loin d’être un pur sang, et tout en lui trahit le métis noir! Un indien mâtiné de nègre! Et s’il était encore d’âge rassis, capable de mesurer calmement sa nullité en face de la civilisation que j’incarne!*” (Tournier, 2008: 146). У момент зустрічі автор-оповідач чітко протиставляє його і Робінзона – білу людину: “*l’homme blanc et barbu <...>, la tête couverte d’un bonnet de fourrure et farcie par trois millénaires de civilisation occidentale*” (Tournier, 2008: 152). Тож перше судження Робінзона повністю визначалося стереотипами західної людини, упевненої у власній вищості. П’ятниця, на думку Робінзона, перебуває: “*au plus bas degré de la condition humaine*” і належав до нижчої раси (“*ces races inférieures*” (Tournier, 2008: 155), “*un sauvage n’est pas un être humain à part entière*” (Tournier, 2008: 156). При-

мітивність П'ятниці в очах Робінзона визначалася притаманним тогочасній епосі «расизмом», з яким сприймалися зазвичай віддалені й екзотичні народи. Робінзон навіть подумки порівнює П'ятницю із тваринами: "*Il est de plain-pied avec eux*" (Tournier, 2008: 182). Але він – навдивовижу близький і тісно пов'язаний із місцевою природою завдяки своїм знанням про неї та якомусь вродженому чуттю.

Однак усі «цивілізаційні» зусилля Робінзона виявилися приреченими на провал на цьому острові. Гроші як мірило вартості та засіб впорядкованості обігу, на яких цілі суспільства та їхні члени засновують значну частину свого існування, не приносили щастя. До того ж у «суспільстві» із двох людей вони були просто непотрібні, оскільки зовсім нічого не означали для П'ятниці. Праця як продуктивна цінність також була відсутньою в його житті. Робінзон стільки зусиль доклав, щоб відтворити світ, який він знав (житло, вирощування рослин, розведення тварин тощо). Робота для Робінзона була звичним способом відчувати плин часу, а П'ятниця: "*Vendredi ne travaillait à proprement parler jamais. Ignorant toute notion de passé et de futur, il vivait enfermé dans l'instant présent*" (Tournier, 2008: 203).

Тому, мабуть, П'ятниця частково так і залишився загадкою для свого колишнього господаря. Спостерігаючи за ним, Робінзон здивовано розумів, що той не намагався бути вчителем чи інструктором, не став авторитарним і не бажав бути прикладом для наслідування. Раніше Робінзон насправді навіть не дивився на П'ятницю, не зважав на нього, а лише нав'язував свій спосіб життя. Аж у другій частині роману Робінзон почав справді «бачити» свого компаньйона. Він збагнув, що уроки спілкування із природою і життя в обмеженому просторі П'ятниця надає йому безпосередньо, просто, невимушено й, тим самим, надзвичайно ефективно. І саме це допомогло Робінзону віднайти своє місце у світі та кардинально змінити життєві орієнтири заради досягнення гармонії буття.

Саме через контакт із П'ятницею, який виступає сукупним образом усіх можливих «інших» (сина, батька, брата, сусіда тощо), Робінзон поступово навчився поважати тих самих інших з усіма їхніми відмінностями. Завдяки цьому в повсякденному житті Робінзона, день за днем, утверджується нова концепція щастя, заснована на сприйнятті чужого задоволення, чужих радостей і на відсутності, таким чином, будь-якої екзистенційної тривоги. Кінець роману показує, однак, що всі відмінності між Робінзоном і П'ятницею так і не

вдалося подолати. Поява корабля, який приплив із заходу, змусила дещо переглянути, поставити під сумнів «нове» мистецтво життя, вибудоване Робінзоном: П'ятниця з його бурхливою уявою і дивовижною здатністю до адаптації спонтанно і без вагань обрав приманку іншого, «цивілізованого» життя; Робінзон же, навпаки, вирішив залишитися «сонячною людиною», яку творив і врешті створив острів протягом двадцяти восьми років (згадаємо фазу «сонячної» метаморфози головного героя з її культом сонця, із прийняттям тільки теперішнього, безпосередньо даного, у результаті чого Робінзону вдається нарешті «схопити» момент повного задоволення від безкінечно повторюваного переживання того самого дня, що приводить до появи відчуття вічності).

Повторення в новій художній формі Мішелем Турньє роману Данієля Дефо базується на його головному постулаті: зображенні людини, покинутої на самоті в закритому й безлюдному просторі. Англійський письменник показав представника західної цивілізації, який відтворював свій звичний світ у нових умовах. Мішель Турньє ж намагався показати, що людина передусім – істота соціальна, яка, фактично, гине, коли відсутній контакт з іншою людиною. Отже, роман французького автора спочатку досліджує муки самотності, а потім, коли з'явився П'ятниця, – людські взаємини, їх зміни – від цивілізаційної нерівності до тісної дружби та рівноправ'я.

Хоча вибір Мішелем Турньє саме цих двох персонажів базується на їх традиційному протиставленні в уяві представників західної цивілізації: "*l'antagonisme souvent décrit entre l'Anglais méthodique, avare et mélancolique, et le "natif" primesautier, prodigue et rieur*" (Tournier, 2008: 200), він, насправді, прагнув відійти від цієї опозиції, від таких образів-кліше. Тому в романі М. Турньє повернення до «цивілізації» видається Робінзону своєрідною формою регресії, адже він досягнув цілі своїх пошуків: простір, час, цивілізований світ більше не існують, існує тільки кожен окремий момент життя, даний тепер, і ніщо поза ним.

Висновки. У результаті проведеного аналізу роману Мішеля Турньє «П'ятниця, або Тихоокеанський лімб» можемо стверджувати, що він вибудовується наче «наперекір» модерним романним тенденціям 60-х і 70-х рр. у Франції (зокрема, Новому роману) і відроджує лінійність і когерентність т. з. «класичної» оповіді, у якій наявні власне сама історія, оповідач, чітко окреслені постаті персонажів, авторські коментарі, характеристики, описи тощо. Тож марно шукати в романі

М. Турньє сліди тогочасних доміантних у літературній творчості тенденцій, представлених текстами Алена Роб-Ґріє, Клода Сімона чи експериментаторськими новаціями Філіппа Соллерса і позначених, передусім, відмовою від традиційних нарративних структур.

Аналіз текстової фактури роману «П'ятниця, або Тихоокеанський лімб» засвідчив, що специфіка семантичної будови цього твору й індивідуально-авторська образність зумовлені осо-

бливостями мовної картини світу письменника, яка корелює з його характером сильної та водночас суперечливої особистості, зі специфікою індивідуально-авторського мислення та сприйняття ним буття, сутності людського існування тощо. Отже, дослідження основних тематичних та інтертекстуальних аспектів роману представлено нами як один із ключів до розуміння й осмислення авторської художньо-естетичної концепції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зана Л. Про перспективи концептуального аналізу творів Мішеля Турньє: постановка питання. *Вісник Севастопольського національного технічного університету*. 2010. Вип. 102 : Філологія. С. 37–39.
2. Петушкова А. У завішеному дзеркалі ідей: міфи та апокрифи Мішеля Турньє. URL: <http://litakcent.com/2016/02/24/u-zavishenomou-dzerkali-idej-mify-ta-apokryfy-mishelja-turnje/>.
3. Саїді Н. Концептуальність творів М. Турньє в контексті теорії «відкритого твору». *Питання літературознавства*. 2007. Вип. 74. С. 278–285.
4. Bouloumié A. Michel Tournier: La réception d'une œuvre en France et à l'étranger. Rennes, 2013. 296 p.
5. Davis C. L'Empire du moi: "Aventures africaines" et l'éthique de Tournier. *Revue des sciences humaines*. 1993. № 232. P. 35–45.
6. Tournier M. Vendredi ou Les limbes du Pacifique. URL: <https://flipbook.cantook.net/?d=%2F%2Fwww.edenlivres.fr%2Fflipbook%2Fpublications%2F33126.js&oid=3&c=&m=&l=&r=&f=epub>.
7. Worton M. Écrire et ré-écrire: le projet de Tournier. *Sud*. 1986. № 61. P. 52–69.
8. Worton M. Intertextualité et esthétique. *Images et signes de M. Tournier: Actes du Colloque de Cerisy-la-Salle (Cerisy, août 1990)*. P. : Gallimard, 1991. P. 227–243.

REFERENCES

1. Zana L. Yu. Pro perspektyvy kontseptualnoho analizu tvoriv Mishelia Turnie: postanovka pytannia [On the prospects of conceptual analysis of the works of Michel Tournier: the question]. *Visnyk SevNTU. Sevastopol*. Ed. SevNTU, 2010. Vyp. 102: Filohiia. pp. 37–39 [In Ukrainian].
2. Pietushkova A. U zavishenomou dzerkali idej: mify ta apokryfy Mishelia Turnie [In the veiled mirror of ideas: myths and apocrypha of Michel Tournier]. URL: <http://litakcent.com/2016/02/24/u-zavishenomou-dzerkali-idej-mify-ta-apokryfy-mishelja-turnje/> [In Ukrainian].
3. Saidi N. Kontseptualnist tvoriv M. Turnie v konteksti teorii "vidkrytoho tvor" [Conceptuality of M. Tournier's works in the context of the "open work" theory]. *Pytannia literaturoznavstva*. 2007. Vyp. 74. pp. 278–285 [In Ukrainian].
4. Bouloumié A. Michel Tournier: La réception d'une œuvre en France et à l'étranger [Michel Tournier: The reception of a work in France and abroad]. Rennes, 2013. 296 p. [In French].
5. Davis C. L'Empire du moi: "Aventures africaines" et l'éthique de Tournier [The Empire of the Self: "African Adventures" and the ethics of Tournier]. *Revue des sciences humaines*. 1993. № 232. P. 35–45. [In French].
6. Tournier M. Vendredi ou Les limbes du Pacifique [Friday, or, The Other Island]. URL: <https://flipbook.cantook.net/?d=%2F%2Fwww.edenlivres.fr%2Fflipbook%2Fpublications%2F33126.js&oid=3&c=&m=&l=&r=&f=epub> [In French].
7. Worton M. Écrire et ré-écrire: le projet de Tournier [Writing and re-writing: the Tournier's project]. *Sud*. 1986. № 61. P. 52–69. [In French].
8. Worton M. Intertextualité et esthétique. *Images et signes de M. Tournier [Intertextuality and aesthetics. Images and signs by M. Tournier]: Actes du Colloque de Cerisy-la-Salle (Cerisy, août 1990)*. P.: Gallimard, 1991. P. 227–243. [In French].